

LIIAN LÄHELLÄ

Ongelmia dokumentin teossa läheisestä ihmisestä

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö
Ääni
Kevät 2008
Maiju Asikainen

OPINNÄYTTEEN TIIVISTELMÄ

Maiju Asikainen

LIIAN LÄHELLÄ Ongelmia dokumentin teossa läheisestä ihmisestä

Toukokuu 2008

20 sivua + liite/liitteet [= 10 + mediateko, joka toimitetaan heti sen valmistuttua kokonaan]

Tampereen ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma

ääni

Lopputyön muoto: Kirjallinen + mediateko

Avainsanat: Subjektiivinen dokumenttielokuva läheinen

LIIAN LÄHELLÄ - Ongelmia dokumentin teossa läheisestä ihmisestä

Opinnäytetyöni Liian lähellä käsittelee vaikeuksia, joita dokumentin teossa läheisestä ihmisestä saattaa ilmetä. Opinnäytetyö antaa neuvoja ja sääntöjä, joiden avulla voi mahdollisesti välttää suuria ongelmia tehdessään subjektiivista dokumenttia. Työssä käsitellään mahdollisia vastaan tulevia ongelmia tekoprosessin kaikissa eri vaiheissa. Tämä opinnäytetyö käsittelee ja tutkii aihetta mediateon, dokumenttielokuvan nimeltä ”Yritä ees!, avulla.

THESIS SUMMARY

Maiju Asikainen

Too close. Problems in making a documentary of a close relationship

May 2008

30 pages + appendix / appendixes =10

TAMK University of Applied Sciences

Media Programme

Area of specialisation: sound desing

Type of Final Project: Written

Thesis supervisor: Petteri Rajanti

Keywords: Problems, a dokumentary , subjective

Too close. Problems in making a documentary of a close relationship.

This work handles problems, which may appear, when you are doing a documentary film including people, who are very close to you. This work tries to find important advices and rules, which may help you to avoid problems you may face while filming subjective documentary film.

This research is based on documentary film “ Keep on trying!” in which I was dealing with these issues.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ERITÄ EES!	5
2.1 YRITÄ EES! - PROJEKTIN ESITTELY	5
2.2 PROJEKTIN TAUSTAA JA ALKUINNOSTUS	5
3 EPÄTEKNISET TYÖVÄLINEET	7
3.1.TYÖVÄLINEENÄ PÄIVÄKIRJA.....	7
4 PROJEKTIN KULKU	8
4.1. AIKATAULUN SUUNNITTELUSTA	8
4.2. ESITUOTANTO	9
4.2.1.Minä esituotannossa	9
4.2.2. Suhde esituotannossa.....	9
4.2.3. Työryhmä esituotannossa.....	10
4.3. KUVAUKSET.....	10
4.3.1. Minä kuvauksissa	10
4.3.2 Suhde kuvauksissa.....	12
4.3.3. Työryhmä kuvauksissa.....	13
4.4. JÄLKITUOTANTO	13
4.4.1 Minä jälkitöissä ja hyvän leikkaajan tärkeys.....	13
4.4.2 Suhteen ongelmat jälkituotannossa	15
5 PALAUTE JA LEVITYS.....	17
5.1. VAIKEA PALAUTE	17
5.2. LEVITYS	17
6 KARIKKOJA, JOITA OLISI VOITU VÄLTÄÄ.....	19
6.1. VAIKEUKSIEN KAUTTA VALMIIKSI?	19
6.2. OLISI KANNATTANUT HARKITA ETUKÄTEEN!.....	20
LÄHTEET	22
LIITTEET	23

1 Johdanto

Käsittelen tutkintotyössäni ongelmia, joita subjektiivisen seurantadokumentin tekeminen läheisestä ihmisestä saattaa aiheuttaa dokumentin eri työvaiheissa. Tutkin ja käsittelen asiaa oman kokemukseni ja ison työprosessin, eli lopputyöni, kautta. Lopputyöni on subjektiivinen seurantadokumentti, jonka päähenkilö on avomieheni. Dokumentti on tällä hetkellä viimeistelyvaiheessa leikkauspöydällä ja sitä kuvattiin noin kahdeksan kuukautta. Käsittelen tutkintotyössäni ongelmia, jotka vaikeuttivat projektin etenemistä, käsittelyä ja tekemistä johtuen suhteestani päähenkilöön.

Vaikka projekti onkin vielä viimeistelemättä, olen silti valmis käsittelemään työn eri vaiheissa esiin tulleita ongelmia. Monet asiat olen oppinut virheiden kautta ja juuri niiden avulla olen miettinyt, miten asiat olisi voinut hoitaa ja moni vastoinikäyminen olisi vältetty. Yritän pysyä käsiteltävissä asioissa mahdollisimman konkreettisella tasolla. Käsittelen myös asioita, joista johtuu, että dokumentin tekeminen juuri läheisistä ihmisistä on niin voimia vievää ja vaikeaa.

Etenen dokumentin teon kronologisessa järjestyksessä esituotannosta jälkituotantoon. En erikseen käsittele tässä äänen, lukuunottamatta voice over- äänitystä, ja graafikon kanssa tekemää yhteistyötä, koska dokumentti ei ole edennyt vielä siihen asti tätä kirjoittaessani, mutta toisaalta en myöskään usko kyseisiin työvaiheisiin ilmenevän ongelmia, jotka johtuisivat suhteestani päähenkilöön.

Projekti on ollut pitkä ja raskas, mutta olen oppinut siitä enemmän, kuin mistään aikaisemmin tekemästani projektista. Sen takia se myös on oiva aihe kirjalliselle tutkintotyölle. Olen myös päässyt käyttämään dokumentissa lähes kaikkia opiskeluissa oppimiani taitoja tuottamisesta äänittämiseen.

2 Eritä ees!

2.1 Yritä ees! - Projektin esittely

Yritä ees! -työnimellä toteutettu seurantadokumentti on tarina ongelmallisesta, rokkitaiteudesta haaveilevasta Kaarlosta tämän tyttöystävän, eli minun, silmin kerrottuna. Nuoren parin suhde joutuu koetukselle Kaarlon törttöilyjen takia. Kaarlo mokailee, dokailee, skarppaa ja kasvaakin. Samalla dokumentti seuraa sivujuonena Kaarlon parhaan ystävän, Tatun elämää; hänen muuttoaan Helsinkiin tyttöystävänsä kanssa sekä menoa oikeisiin töihin. Myös Kaarlon ja Tatun yhdessä perustamalla bändillä ja sen etenemisellä on suuri rooli dokumentissa.

Dokumenttia on kuvattu noin kahdeksan kuukautta ja se on tällä hetkellä leikkauspöydällä. Lopputuloksesta on tulossa n. 40-minuuttinen. Työprosessissa apuna ovat olleet dokumenttiohjaaja Jaakko Virtanen, YLE:n dokumenttituottaja Iikka Vehkalahti sekä käsikirjoituksen professorit Torsten Schulz ja Jens Becker. Dokumenttia on kuvattu eripuolella Suomea 2-8 hengen työryhmällä. Merkittävä osa kerronnasta kostuu myös kotivideomateriaalista, jota poika-ystäväni ja minä olemme kuvanneet.

Dokumentti on minun sekä kuvaajan, Jan-Nicklas Janssonin, lopputyö. Itse toimin työssä käsikirjoittajana, ohjaajana, osittain tuotantopäällikkönä sekä välillä myös äänittäjänä. Äänisuunnittelijana on toiminut Kaisa Riitamaa ja leikkaajana Johanna Harmaala. Lisäksi projektissa on ollut olosuhteiden pakosta monia äänittäjiä ja kuvaajia tekemässä yhden tai kahden kuvauspäivän keikkoja.

2.2 Projektin taustaa ja alkuinnostus

Aloitin projektin suunnittelun joulukuussa 2006 dokumentinkäsikirjoituskurssilla ollessani vaihdossa Saksassa, Potsdamissa elokuva- ja TV- korkeakoulussa. Halusin kertoa omakohtaisen tarinan, minua lähellä olevasta aiheesta. Tein niin sanottua itse-invertaariota, jossa etsin aiheita omasta elämästäni ja minulle tutuista asioista, jotka

koin mielenkiintoiseksi. Aluksi tarina tosin oli vain bändistä ja kahdesta ystävästä, joista toinen muuttaa toiselle paikkakunnalle. Konfliktin oli tarkoitus olla kahden kaverin välinen ja heidän ratkaisujensa aiheuttama. Asetelma muuttui kuitenkin, kun päätin olla itse tarinankertoja, samalla näkökulma tarinaan muuttui vihaisen tyttöystävän suuntaan. Tarinan suurin konflikti löytyikin puolivaihingossa tarinan kertojan ja päähenkilön, eli siis minun ja poikaystäväni parisuhteen ajauduttua kriisiin.

Itse en miettinyt tarpeeksi, kuinka suuri projekti olisi kyseessä ja lähdin matkaan hieman liian kepeästi. Alkuinnostus oli kova ja se peitti täysin järjellisen ajattelun. Myös päätös siitä, että näyn itse kuvissa, tuli tehtyä turhan pikaisesti, kesken kuvausten. Se myös näkyy lopputuloksessa, näkökulma heilahtaa hieman kesken tarinan. Lopullinen aihe oli vaikea ja huono lähtökohta minulle itselleni, koska dokumentti käsittelee ongelmia, joita minä itse juuri sillä hetkellä käyn läpi.

3 Epätekniset työvälineet

3.1. Työvälineenä päiväkirja

Suuri helpotus ja toimiva menetelmä tarinan kerronnan kannalta oli Jaakko Virtasen käskystä koko prosessin ajan joka päivä pidetty päiväkirja, joka käsitteli lähinnä parisuhdettani ja omia mietintöjäni. Vaikka päiväkirjan pitäminen tuntui aluksi turhalta ja turhauttavalta ja vain murto-osaa siitä käytettiin konkreettisesti lopputuloksessa, oli se puolenvuoden jälkeen ainut tapa muistaa tunteensa ja palata omaan silloiseen tilaansa ja hetkeen. Etenkin kun saman ihmisen kanssa on edelleen joka päivä tekemisissä ja osa asioista on muuttunut, osa käsitelty ja osa taas harmittaa edelleen.

Aluksi oli myös vaikeaa raottaa omaa päiväkirjaansa muille, keskustella siitä aineistona ja sen jälkeen nähdä se pyörimässä milloin missäkin ja kenelläkin tulostettuina listoina ja täynnä punakynällä tehtyjä alle- ja yliviivauksia sekä muistiinpanoja. Vaikka suurin osa päiväkirjaani lukeneista ihmisistä suhtautuikin erityisellä kunnioituksella kirjoittamaani tekstiin, välillä pienetkin vitsailut ja viittaukset saattoivat tuntua loukkaavilta.

Päiväkirjamerkinnöistä lähes suoraan rakennettiin voice-over-runko, vaikka tekstiä olikin harvinaisen raskasta työstää siinä olevien vaikeiden ja herkkien asioiden takia. Etenkin, jos sillä hetkellä oman suhteen arki oli päiväkirjan myrskyisästä liitosta kaukana. Mielialavaihtelut saattoivat olla niinkin rankkoja, että työstettyäni koko päivän puolen vuoden takaisia tapahtumia leikkauspöydällä, illalla kotona sain aikaan ilmiriidan, vaikka olisimme muuten olleet sulassa sovussa jo pitkään. Poikaystäväni alkoi kutsua lopputyöni leikkaamista todisteiden kaiveluksi.

3.2. Vaihtoehto päiväkirjalle

Hyvä vaihtoehto analysoida ja käsitellä työprosessia on pitää kirjaa unista ja analysoida niitä, sillä unissa käsittelemme kokemuksiamme ilman itsekontrollia. Ajatuksemme ilmentyvät niissä usein symbolisen kielen kautta. Nämä symbolit ovat avaimia syvimpiin tuntemuksiimme ja huolenaiheisiimme. Tien itsetuntemukseen voit myös aloittaa summaamalla tavoitteitasi elämässä ja työssä.

4 Projektin kulku

4.1. Aikataulun suunnittelusta

Alustavasti on tärkeää mahdollisimman realistisesti ennakoida projektiin tarvittava aika. Etenkin pitkän seurantadokumentin tekoon tarvitaan yleensä jonkinlainen ajanjakso, jotta päähenkilöissä sekä heidän elämässään tapahtuisi mahdollisimman draaman kaaren kannalta edukkaita muutoksia. Lisäksi jälkitöihin on ehdottomasti varattava tarpeeksi aikaa. Ja etenkin, kun päähenkilö on läheinen ihminen, sokeutuu materiaalille muutenkin helposti, jolloin on hyvä pystyä välillä pitämään pidempiäkin selkeitä taukoja leikkausvaiheessa. Tauon jälkeen voi materiaalista saada edes hieman objektiivisemmän käsityksen, kuin yhden tai kahden yön unien jälkeen. Myös kuvausaikatauluun on hyvä suunnitella pidempiäkin kuvaustaukoja, jolloin kuvattava läheinen sekä ohjaaja voi antaa suhteensa ja elämänsä olla rauhassa ja hetkeksi jättää mielestään pitkän projektin. Omalla kohdallani auttoi kuukauden selkeä tauko, jonka aikana emme kuvanneet työryhmän kanssa. Selkeän tauon aikana emme myöskään kuvanneet poikaystäväni kanssa projektille tärkeitä kotivideomateriaaleja. Yritin parhaani mukaan olla jopa miettimättä koko projektia.

Tauon jälkeen on aina helpompi jatkaa uusin avoimin ja ajatuksin, etenkin tässä omakahtaisessa kerronnassa se antoi näkökulmaa. Tauot on hyvä suunnitella etukäteen. Tieto tulevasta kuvaus- tai leikkaustauosta auttaa rytmittämään projektia ja tauko muutenkin helpottaa pitkässä projektissa.

Kuvausaikataulu kannattaa suunnitella alkuun löysästi, koska se saattaa elää tapahtumien ja elämän tuomien käännösten mukaan, mutta takaraja on hyvä asettaa heti alkuun, vaikka päähenkilö olisikin helposti vielä "saatavilla" vielä yhteen ja sen jälkeen vielä yhteen kohtaukseen. Takaraja, jonka jälkeen ei enää kuvata, on hyvä sopia työryhmän kanssa selvästi. Koska kuvattava oli itselleni läheinen, lipsuin pyytämään ja kuvaamaan vielä muutamia kohtauksia varsinaisen deadlineen jälkeen, jolloin takaraja rikkoutui ja jäi auki. Koko työryhmälle, eikä kuvattaville koskaan tullut selväksi, milloin homma on purkissa, mikä tietyllä tapaa aiheuttaa projektin ikuisen jatkumisen ja pahimmassa tapauksessa leviämisen käsiin

4.2. Esituotanto

4.2.1. Minä esituotannossa

Ennen kuvauksia meillä oli vain kirjoittamani synopsis ja treatment, sekä tietynlainen suunnitelma asioille ja tilanteille, jotka halusimme kuvata dokumenttiimme. Väitin, että tilanteita kuitenkin oli mahdoton ennustaa, joten varsinainen lopullinen käsikirjoitus tehtiin vasta leikkauspöydällä, kun suurin osa materiaalista oli kuvattu. Vaikeuksia tuotti myös se, että päähenkilöille tapahtuvat asiat olivat myös oikeassa elämässä minulle tärkeitä asioita ja niihin oli siksi vaikea suhtautua välillä yhdeksi juonen käänteeksi, jonka avulla lähdetään johtamaan tapahtumia tiettyyn suuntaan. Käsikirjoitus olisi täytynyt ehdottomasti tehdä jo tarkemmaksi ja huolellisemmin etukäteen, eikä perustella sen puuttumista vain sillä, että tapahtumia ei voi tietää etukäteen ja, että kun kyseessä on niinkin läheinen ihminen, voimme porukassa kuvailla välillä siellä ja täällä, jos jotain sattuu tapahtumaan ja lopuksi sitten pakolliset. Itse tuudittauduin siihen tunteeseen, että tässä vähän kuvaillaan ja varmaan jotain hyvää tarttuu käteen ja joskus myöhemmin tarpeen tullen voimme sitten pyytää poikaystävääni istumaan vaikka kuralätäkköön, koska tarvitsisimme hänestä sitä ja tätä. Loppua kohden järjestelmällisyys parantui huomattavasti.

Kaikki tulee ehdottomasti suunnitella etukäteen ja perustella itselleen käsikirjoituksen avuin, miksi haluamme henkilön X istuvan kuralätäkössä ja koska se kuvataan, jos se on tarpeen. Jos päähenkilöille on asetettu tietty konflikti ja niin sanotut ominaispiirteet, on helpompi lähteä kuvaamaan, kun tiedetään jo valmiiksi, mitä ajetaan takaa ja mitä piirrettä kestäkin etsitään. Tämän pohjalta voi jo tehdä kohtausluetteloita, jonka avulla tarinan voi rakentaa.

4.2.2. Suhde esituotannossa

Suunnitteluvaiheessa poikaystäväni suhtautui epäilevästi koko projektiin. Hän ei halunnut olla tarkasteltavana, eikä näyttää arkielämäänsä julkisesti. Hän ei halunnut jakaa meidän kahden välisiä ongelmia muille, etenkin kun tiesi minun olevan se, joka kertoo vain oman puolensa tarinasta. Asioilla on aina kaksi puolta, mutta ei tässä tapauksessa. Minulla olisi valta kuvatessa, leikkauspöydällä, voice-over-kertojana liioitella, kärjistää ja jättää kertomatta mielivaltaisesti, mitä huvittaa ja hän oli asiasta liiankin tietoinen. Myös hänen bändinsä käsittelytapaan hän suhtautui skeptisesti, jopa negatiivisemmin kuin pelkkään omaan mukanaoloonsa. Keskustelimme asiasta moneen otteeseen. Hän myös puhui ystävänsä, dokumentin toisen kuvattavan, kanssa asiasta. Lopulta hän suostui koekuvauspäivään. Myös koko bändin kanssa keskusteltiin tulevista kuvauksista ja projektista muutenkin.

4.2.3. Työryhmä esituotannossa

Koska kyseessä oli yhdeksän kuukautta kestävä kuvausprojekti, jonka aihe on henkilökohtainen, valitsin työryhmän tarkkaan harkiten. Työryhmän täytyi olla luotettava, koska kuvasimme ja käsittelimme paljon ihmisten yksityiselämää ja henkilökohtaisia asioita. Oli tärkeää, että pystyin leikkaajalle ja kuvaajalle puhumaan avoimesti kaikista ongelmista, koskivat ne sitten omaa parisuhdettani tai dokumentin päähenkilöiden omia ongelmia. Työn kannalta oli myös tärkeää, että työryhmä pystyi puhumaan minulle suoraan dokumentin henkilöistä ja kohtauksista tietäen, etten ota siitä itseäni. Se auttoi projektin etenemistä, etenkin leikkaajan kanssa, huomattavasti. Tosin toisinaan huomasin, että huolimatta kaikesta vakuuttelusta itselleni ja työryhmälle, välillä murren ja loukkaannuin täysin käsitellessämme minulle arkaa aihetta, kuin kinaisimme vain lounastauon ajankohdasta tai aikatauluista. Erityisesti leikkaajan rooli oli suuri ja on tärkeää löytää tehtävään luotettava henkilö, koska itsensä on vaikea nähdä asioita objektiivisesti.

4.3. Kuvaukset

4.3.1. Minä kuvauksissa

Alun perin seurantadokumentissani tarkoitukseni oli olla vain kameran takana pysyttelevä kertoja. Kuvauksia oli ollut jo hyvän aikaa, kun kuvaajan aloitteesta tulin itsekin esiin kameran takaa. Keskustelimme asiasta ja kertojan näyttäminen perusteltiin aluksi sillä, että sen pois jättäminen toisi turhan salaperäisen kuvan tarinan kannalta tärkeästä henkilöstä. Päätös kesken projektin tehtiin ensinnäkin liian myöhään, koska se aiheutti ongelmia muun, jo kuvatun, materiaalin käyttöön, koska niissä minua ei tarkoituksellisesti näy. Samalla kertojan esiintulo aiheutti elokuvassa sen, että näkökulma ja tarinan rakenne muutti muotoaan ilman, että sitä tarpeeksi suunniteltiin. Näkökulma on yksi tärkeimmistä peruspilareista, jota ei saisi heilutella kesken kuvausten. Se täytyy määrittää tarkkaan jo esituotantovaiheessa.

Kaikesta huolimatta kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa ja keskusteluissa, joissa käsittelimme niin kirjallista kuin kuvallista materiaalia seurantadokumentistani,

kiinnosti katsojia aina vain enemmän minun parisuhteeni ongelmat ja suuret kriisit. Vaikka aluksi oli vaikeaa käsittää, miten minun itseäni ja onneani hakeva vuoristoratamainen elämä voi ketään kiinnostaa, siitä tuli olennainen osa tarinaa ja pian minut itseni oli vedetty kameran eteen näkökulman heilahduksesta huolimatta.

Koska olimme heti paljastaneet katsojalle, kuka kameran vieressä on, eli kenelle henkilöt puhuivat, oli niin sanotusti sallittua puhua luontevasti minulle. Myös pienet kinat ja kameran vierestä tulevat korjailut sekä lisäykset eivät tässä tapauksessa haitanneet kohtausta, vaan jopa joissakin tapauksissa toivat kohtaukseen lisää materiaalia. Olessani kuvissa tyttöystävänä, en varsinaisesti ohjannut kuvausryhmää olenkaan, paitsi tietysti etukäteen kävimme läpi, mitä olemme hakemassa ja tietysti eläisimme tilanteen mukaan, mikäli jotain mielenkiintoista tapahtuu. Kun en ollut kuvissa, toimin niin sanotusti tavalliseen tapaan ohjaajana ja haastattelin päähenkilöitä sekä annoin pyyntöjä kuvaajalle.

Haastattelutilanteissa toimin suunnilleen samalla tavalla, kuin vierasta henkilöä haastateltaessa. Lähdin liikkeelle faktakysymyksillä ja vasta viimeiseksi esitin tunnepohjaiset ja muut tärkeät kysymykset, joiden vastaus oli tärkeä dokumentin kannalta. Huomasin, että liian yleistävät kysymykset veivät haastattelua välillä harhaan ja liian pitkät kysymykset eivät ole suotavia.

”Mikä on jännittävin kokemus, mitä sinulla on koskaan ollut?”

Useamman version kuvaaminen on suositeltavaa, voi olla, että tarina saakin uusia sävyjä toisilla kerroilla. Tarinan spontaanisuus on kuitenkin säilytettävä, kertominen ei saa vaikuttaa harjoitellulta. Välillä esimerkiksi huomasin jahtaavani jotain tietynlaista tarinaa, jonka poikaystäväni on minulle joskus kertonut ollessamme kaksin.

Haastattelukysymykset alenivat “Eikun kerro se eritavalla”- tyyppiseksi väkäämiseksi. Tällaisissa tilanteissa menimme usein metsään, koska tarinasta katosi usein kertojan luontevuus.

Välillä myös otin oikeudekseni keskeyttää haastattelun, jos henkilö ajautui vastauksissaan sivuraiteille, kauas dokumentin aiheesta. Tämä tuntui olevan helpompaa juurikin poikaystäväni haastatteluissa. Vaikeampaa ja arempaa oli keskeyttää toista dokumentin henkilö, jota en niin läheisesti tunne. En tiedä, miksi minun oli vaikeaa keskeyttää vieraampaa haastateltavaa, vaikka on sanottu, että se ei ole epäkohteliasta, vaan yksinkertaisesti hyvin olennaista ohjaajan työssä. Michael Rabigerilla on hyvä neuvo tällaiseen tilanteeseen:

”Tämä on dokumenttielokuva ja kuvaamme aina paljon enemmän kuin mitä käytämme. Joten älä huolehdi jos jokin menee väärin, koska voimme aina leikata sen pois. Ja jos minusta tuntuu, että menemme liian kauas varsinaisesta aiheesta, voin yhtäkkiä keskeyttää sinut, jos se sopii”

Lause osoittautui hyödylliseksi, etenkin koska toisella haastateltavalla oli tapana sivulauseen mukana luisua tarinaan, joka oli epäolennainen. Molemmilla haastateltavilla oli myös tapana kertoa niin sanottuja itsevalitsemiaan tarinoita, jotka he itse kokivat jollakin tapaa tärkeäksi ja halusivat kertoa dokumenttiin, vaikka niitä ei olisi kyselykään. Ne olivat kuitenkin yleensä sen tapaisia aiheita, joita keskeytin.

Keskeyttäminen ja juttujen ohjailu saattoi kuitenkin välillä myös rentouttaa haastateltavaa, kun tämä koki, että lopulta vastuu haastattelun sujumisesta onkin minulla.

4.3.2 Suhde kuvauksissa

Kuvausten alkumetreillä meillä oli kotona kinaa johtuen poikaystäväni kysymyksistä ja epäilyistä ja minä kaadoin projektista johtuvaa stressiä ja odotuksia hänen niskaansa. Ristiriitojen sopimisen jälkeen teimme poikaystäväni kanssa yhdessä selkeitä, naurettavaltakin kuulostavia, sopimuksia koskien käytännön asioita kuvausjakson ajaksi. Projektista ei saanut puhua, paitsi kun sovimme kuvausaikatauluista, haastatteluista tai muusta pakollisesta aikatauluihin koskien. Hän ei saisi nähdä kuvattua materiaalia ennen kuin kaikki tarvittava olisi kasassa. Hän ei saanut lukea asiaa koskevia papereitani, joissa oli muun muassa synopsis, päiväkirjamerkinnot ja muut sisällönkuvaukset, jotka olisivat saattaneet tuntua hänestä oudolta. Minä en saanut kommentoida kuvattua materiaalia, antaa ohjeita seuraavia kuvauksia varten ennen itse tilannetta tai stressata ääneen hänen nähden tulevista kuvauksista. Sovittuamme nämä asiat meillä ei ollut kotona suuremmin asiasta johtuvia erimielisyyksiä koskien kuvauksia. Tämä myös helpotti hieman suhteen ja projektin erillään pitämistä.

Olin yllättynyt siitä, miten helposti kuitenkin kaiken kaikkiaan kuvauksemme sujuivat poikaystäväni kohtauksissa. Pelkäsin hänen puolestaan ja pelkäsin projektin puolesta, että kaikki ei menisi hyvin. Yleensä hän oli kärsivällinen ja yhteistyökykyinen ja kuunteli tarkkaan ohjeita. Välillä taas tuntui, että poikaystäväni provosoi minua tahallaan kameran edessä, esimerkiksi vastailemalla esittämiini kysymyksiin eritavalla kuin hän kotona asian on kertonut. Joskus saatoimme juuri ennen kuvauksia riidellä tiskaamisesta tai ruokaostoksista, jolloin niin sanotusti tavallista arkea, esimerkiksi töihin menoa kuvaavaan kohtaukseen saattoi syntyä omituinen lataus, jolloin kohtauksista usein tuli käyttökelvottomia. Myös itse huomasin turhautuvani kaikista helpoiten hänen ollessa haastateltavana. Unohdin ympärillä olevan kuvausporukan ja aloin puhua epäystävälliseen sävyyn, jos vastaukset eivät miellyttäneet. Näissä tapauksissa välillä kuvaaja joutui puuttumaan mulkaisevalla katseella tilanteeseen .

Kaiken kaikkiaan kuvaukset sujuivat ilman suurempia ongelmia liittyen siihen, että kuvauksen kohde oli poikaystäväni.

4.3.3. Työryhmä kuvauksissa

Koko pitkän kuvausjakson aikana työryhmä tuli jatkuvasti läheisemmäksi toisilleen ja kuvattaville. Etenkin kuvaajan kanssa meillä alkoi toimia automattinen äänetön elekieli, jonka avulla tiesimme, mitä toinen ajattelee tai pyytää tekemään.

Tilanteet helpottuivat myös, kun poikaystäväni sekä toinen päähenkilö oppivat vähän tuntemaan työryhmää. Se vapautti tunnelmaa. Kuvaustauoilla kukaan ei tuntunut niin ulkopuoliselta, kuten ehkä kuvausurakan alussa. Myös kysymyksiin vastaaminen oli haastateltaville helpompaa, kun ympärillä oleva työryhmä oli tuttu. Eniten tilanteita helpottivat rupattelut täysin asiaan liittymättömistä aiheista. Kohtauksista tuli näin yleensä kepeämpi tunnelmallisempia. Myös ohjaajan kuvissa oleminen muuttaa tietysti perinteistä asetelmaa. Kuvaajan on itse edettävä tilanteen mukaan sekä kyettävä itsenäiseen päätöksen tekoon. Muutenkin kuvauksissa menimme niin paljon henkilöiden toimintojen mukaisesti, että varsinaista kuvasuunnitelmaa oli vaikea tehdä. Vaikka työryhmä sekä kuvattavat tulivat ajan myötä läheisemmäksi ja tutummaksi toisilleen, oli silti erittäin tärkeää säilyttää myös ammatilliset välit. Näillä tarkoitan lähinnä työryhmän ja kuvattavien välejä, enkä niinkään itseni ja kuvattavien välejä, jotka tietenkin ovat pakostikin epäammatilliset. Työryhmä toimii vajavaisesti, ellei se onnistu luomaan ammatillisten suhteiden ohella myös epävirallisia, henkilökohtaisia tasoja.

Kuvausryhmän on hyvä tietää etukäteen tauoista ja aikatauluista kuvauksissa, vaikka elettäisiinkin hieman tilanteen mukaan. Taukoja on myös hyvä pitää selkeästi erillään kuvattavista, vaikka oltaisiinkin ystävien kesken. Näin kaikki osapuolet pääsevät huilaamaan ja vapauttamaan mielensä välillä muihin asioihin ilman, että tarvitsee miettiä meneillään olevaa työtä tai olla varuillaan kameran kanssa.

4.4. Jälkituotanto

4.4.1 Minä jälkitöissä ja hyvän leikkaajan tärkeys

Ennen leikkaamisen aloittamista, materiaali oli satava haltuun. Ainoa keino siihen on, katsoa kaikki läpi ja kirjoittaa, etenkin haastatteluista, kaikki puhuttu teksti. Litteroinnin avulla sain itselleni kirjallisen materiaalin, jolloin pystyin käymään sitä läpi sana sanalta siten, että huomio kiinnittyi vain olennaiseen, eli sisältöön, ihmisten puheeseen.

Samalla kävin myös läpi päiväkirjatekstejä, jonka avulla kirjoitimme ensimmäisen version voice overista. Päiväkirjatekstien avulla oli myös helpompi kartoittaa kuvausjakson aikana tapahtuneita suuria käänteitä. Suurin apu oli minulla projektiin perehtyneestä leikkaajasta. Hän pystyi katsomaan materiaalia uusin silmin ja karsimaan epäolennaisuuksia ja kertomaan, mikä häntä kiinnostaa tarinassa. Omat silmäni olivat täysin sokeat. Voice over- äänitys oli vaikeaa, koska kirjoittamani asiat olivat henkilökohtaisia ja ääneen lukeminen minulle vaikeaa. Tärkeää on kuitenkin heti aluksi saada leikkauspöydälle käyttöön ääniraita, jossa tarkkaan harkittu voice over on, jotta tarina rytmittyy sen mukaan.

Teimme yhdessä leikkaajan kanssa monta päivää pienten lappujen avulla kohtaus kohtaukselta käsikirjoitusta. Käsikirjoitusvaiheessa on tietenkin olennaista ja pakollista, että henkilöitä pohditaan ikään kuin roolihahmojen tapaan, välineinä, sekä heidän keskinäisistä suhteista sekä tapahtumien kulusta puhutaan draaman kaarena, kohtauksina ja niiden merkityksinä. Mitä, jos siirretään tätä yhteen muuttoa vähän? Miten saamme kerrottua tilanteiden kärjistymisen eroon? Millä kuvilla kerrotaan, että itken yksin kotona? Tämä tuntui välillä ylitse pääsemättömän raskaalta. Tätäkin ongelmaa olisi voinut pienentää huolellisella käsikirjoituksella esituotantovaiheessa.

Äärimmäisen vaikeaa on minulle itselleni toimia ohjaajana ja miettiä läheisteni sekä itseni elämästä muodostettavaa tarinaa ikään kuin en itse, tai poikaystäväni ei, olisi siinä. Oli mahdotonta yrittää miettiä objektiivisesti. Tarinaa oli vaikea miettiä puhtaasti draaman kaaren keinoin tai ylipäätään käsitellä koko asiaa kouluprojektina. Itsesensuuri, myötähäpeä, moraalikysymykset, selittely, toisen suojeleminen sekä tietysti sillä hetkellä, juuri sinä päivänä, kotona vallitseva tilanne vaikuttavat väkisinkin ratkaisuihin, joita teen. Kaikki nämä vaikuttavat väkisinkin yksittäisiin kohtauksiin, kuvavalintoihin ja voice-overiin. Näiden kaikkien vaikeuksien takia, olin onneton ohjaaja leikkauspöydällä, jossa juuri eniten ohjausta tarvittiin. Leikkaaja onneksi katsoi objektiivisemmin asioita ja oli muutenkin toimissaan oma-aloitteinen, mikä oli ehdottoman tärkeää.

Olin kyvytön miettimään, mitä mahdollinen tuntematon katsoja miettii dokumentissa esiintyvistä henkilöistä tai minkälaisen kuvan heistä dokumentin perusteella saa, koska itse tunnen henkilöt niin hyvin ja olen heidän kanssaan jatkuvasti tekemisissä. Itse tiedän, minkälaisia henkilöt oikeasti ovat, mutta minulla ei välillä ollut mitään käsitystä siitä, minkälaisen kuvan heistä dokumentissani näyttämäni kohtausten perusteella annan. Kaikista paras keino saada edes yhtään objektiivisempaa näkökykyä, oli pitää selkeitä, pitkiä taukoja leikkauspäivien välissä. Sen jälkeen pystyin käsittelemään työtä eri silmin. Annoin myös leikkaajalle paljon valtuuksia tehdä itse muutoksia sekä näytätimme raakaleikkausta niin sanotusti koekatsojilla, joiden avulla saimme hieman ulkopuolisten mielipiteitä. Tämä osoittautui hyväksi keinoksi, saada uusia näkökulmia ja huomioita asioista, joita emme itse työryhmän kesken tulleet ajatelleeksi. Voisin jopa todeta, että katsoja, joka ei tiedä projektista tai minusta yhtään mitään, on paras apuyleisö työstövaiheessa.

Päätös minun itseni olemisesta kameran edessä aiheutti heilahduksen materiaalissa ja se näkyi tietysti leikkauspöydällä ongelmana, jota peittelimme sekoittamalla materiaalien kronologiaa, leikkaamalla kuvia minusta alkuun niin paljon kuin pystyimme, jotta katsojalle minun esiintulo ei tulisi niin silmiinpistävästi.

4.4.2 Suhteen ongelmat jälkituotannossa

Jo dokumenttiprojektini alkumetreillä minua varoiteltiin dokumentin vaikutuksesta suhteeseeni. Minulle vihjailtiin jopa mahdollisesta erosta ja siitä kuinka erilaisin silmin näkisin poikaystäväni, kun alan penkomaan parisuhteemme menneisyyttä ja tarkkailemaan poikaystäväni niin sanotusti ulkopuolisin silmin. Muutenkin yritin olla tarkkana, miten itse muodostan käsityksen parisuhteestani; katsonko materiaalia vai luenko tilannetta kotona vallitsevan tilanteen mukaan. Oli hämmentävää, että minun oikeasti piti olla varuillaan, mitä kautta käsitykseni muodostan, vaikka itse tiesinkin, että dokumentissa on tarkoituksella kärjistetty tai jätetty kertomatta tiettyjä asioita. Ymmärsin tilanteen vasta projektin ollessa käynnissä. Suhteeni kriiseissä oli äärimmäisen vaikeaa katsoa materiaalia, jossa poikaystäväni käyttäytyy huonosti tai lukea materiaalia, jonka olen kirjoittanut täyden parisuhdekaaoksen vallitessa. Nämä materiaalit olivat myös vaikeita käsitellä suhteen ollessa kotona hyvällä mallillaan.

Toisaalta taas siinä tilanteessa minun oli helppo nähdä muutosta, jota dokumenttini päähenkilössä on vuoden aikana tapahtunut ja oli selkeämpää, mitä tapahtumia ja piirteitä korjailemalla saisin tarinani kerrottua siten, että katsoja näkee päähenkilössä tapahtuvan muutoksen.

Yllättävä ongelma on myös se, kun esimerkiksi leikattuaan kahdeksan tuntia materiaalia samasta henkilöstä ja kotiin päästyään ei enää jaksaisi kyseisen henkilön ääntä ja kasvoja samassa tilassa, vaikka todellisuudessa ei olisikaan nähnyt tätä koko päivänä. Etenkin, jos leikatessa on ollut ongelmia ja olo on turhautunut, siirtyy automaattisesti turhaituneisuus mukana kotiin ja toisen on vaikea ymmärtää, minkä takia toinen ei jaksaisi kuulla enää sanaakaan toisen suusta.

Välillä kuvaaja kysyi minulta, miten koko projektillemme kävisi, jos sattuisin kesken projektin eroamaan poikaystävästäni, josta dokumentti kertoo. En ole tähän mennessä keskustellut asiasta poikaystäväni kanssa, mutta hänet tuntien saisin kaikelle materiaalille vapaat kädet. Ja jopa sopimusten mukaan, minulla olisi eronkin jälkeen materiaaliin kaikki oikeudet. Olin tosissani sitä mieltä, että erottuaniikin voisin jatkaa projektia, mutta tarina vain päättyisi eri tavalla ja totta kai myös koko dokumentissa olisi erilainen sävy, ellei jopa näkökulma, jos olisimme kesken kuvausten eronneet lopullisesti. Myöhemmin, asiaa pidempään harkittuani, ymmärsin, etten varmasti niin suurien elämänmuutoksien tapahduttua, olisi siinä tilassa, että voisin jatkaa, leikata ja käsitellä materiaalia, joka kertoo kipeästä lähimenneisyydestäni. Välillä mielessäni kävi myös ikävä fakta: jos eroan poikaystävästäni, projekti, lopputyöni, jää kesken tai ainakin pitkälle tauolle. Asia huolestutti minua, sillä tuntui, että henkilökohtainen elämäni oli auttamattomasti niputettu yhteen opiskelujeni kanssa. Tämä tuntui huolestuttavalta etenkin tilanteissa, kun parisuhteessani mahdollisesta erostakin keskusteltiin. Välillä aloin myös epäillä omia motiivejani niin parisuhteeni kuin dokumenttini teon suhteen. Tästä asiasta en halunnut keskustella sanaakaan työryhmäni kanssa. Yritin kaikin keinoin pitää päässäni kaksi eri aluetta, miettiä omaa hyvää oloani sekä tunteitani tärkeämpänä, kuin kouluprojekti ja yrittää pitää ne täysin erillään, mikä oli äärimmäisen uuvuttavaa.

5 Palaute ja levitys

5.1. Vaikea palaute

Tämä on ensimmäinen tekemäni projekti, josta en välttämättä halua kuulla kaikilta ihmisiltä palautetta, arvostelua tai mielipidettä – ainakaan heti projektin jälkeen. Rakentava palaute ja konkreettiset neuvot ovat tietysti olleet erittäin tärkeitä leikkausvaiheessa, koska itse olen liian subjektiivinen arvioimaan tietoja ja käsityksiä, joita kohtaukset välittävät. Aluksi en ymmärtänyt, kuinka syvältä juuri tämän projektini palaute, riipaisee, mutta kun sain ensimmäisen negatiivisen palautteen, itkin kotona. Olin aidosti yllättynyt siitä, miten henkilökohtaisesti otin kaiken. Ironisinta tilanteessa oli se, että tietysti juuri poikaystäväni lohdutti minua, kun surin täysin epäonnistunutta projektiani, jossa hän on päähenkilönä, ja josta hän ei ole itse minuuttiakaan nähnyt. Vaikka yritin järkevästi miettiä, että raakaleikkausta katsonut henkilö ei ole välttämättä kohderyhmää ja se oli vain hänen mielipiteensä, tuntui palaute sen verran kovalta, että en halunnut viikkoon mennä edittiin tai näyttää projektiani kenellekään negatiivisen palautteen pelossa. Vaikeinta on ehkä ollut oppia suodattamaan ja suhtautumaan ihmisten arvosteluun ja kommentteihin. Palautteeseen kannattaa varautua jo etukäteen ja miettiä, mitä on tekemässä ja olla ottamatta itseensä. Se ei välttämättä ole helppoa, mutta pieni varautuminen helpottaa.

Palautteessa on tällaisessa tapauksessa kuitenkin myös toinen ongelmallinen puoli: se on tärkein tapa saada objektiivinen näkökulma. Projekti ei olisi edennyt ellei osa katsojista tai työryhmästä olisi uskaltanut sanoa suoraan mielipidettään tai parannusehdotustaan, jos olisivat pelänneet minun suhtautumistani negatiiviseen palautteeseen, koska päähenkilöt ovat läheisiäni. Suora, rakentava palaute on kuitenkin ainoa keino saada ylipäänsä jonkinlainen objektiivinen käsitys työstä!

5.2. Levitys

Tällä hetkellä työstän viimeistelyjä tarinassani YLE:n Dokumenttiprojektin tuottajan, Iikka Vehkalahden, sekä leikkaajan, Johanna Harmaalan kanssa. Todennäköistä on, että dokumenttielokuvani myydään YLE:n Dokumenttiprojektille.

Lisäksi lähetämme dokumentin kansainvälisille ja kotimaisille elokuvafestivaaleille, kun se on hiottu loppuun ja tekstitetty. Kävin myös esittelemässä materiaalia yhteistyöopettajilleni Saksassa ja yhdessä heidän kanssa järjestämme elokuvalle myös ensi-illan Berliiniin.

Olemme myös yhdessä työryhmän sekä dokumentissa esiintyvien henkilöiden kanssa keskustelleet levityksestä ja kaikki ovat yksimielisiä siitä, että tarina myydään eteen päin ja seisomme kovan työemme takana.

6 Karikkoja, joita olisi voitu välttää

6.1. Vaikeuksien kautta valmiiksi?

Vaikka elokuva on tällä hetkellä vasta leikkauksen viimeistelyvaiheessa, pystyn jo hahmottamaan, minkäläinen elokuvasta on tulossa. On vaikea uskoa, että näinkin mahdottomasta projektista on tulossa valmis kokonaisuus. On myös mukavaa, ettei parisuhteeni kariutunut projektin myötä.

Alunperin projektin aikataulu on ollut täysin epärealistinen, etenkin jos ottaa huomioon esituotannon puutteellisuuden ja jälkituotantoon jätetyn mitättömän ajan. Esituotannossa olisi pitänyt siitäkkin huolimatta, että päähenkilöt ovat tuttuja, tarkasti tehdä kohtaussuunnitelmat ja käsikirjoitukset ja jättää aikaa pitkille, jopa parin viikon kuvaustauoille. Myös aihevalinta on kaivettu itse-inventaariossa juuri siitä laatikosta, jota ei olisi pitänyt avata. Ei ole kenellekään terveellistä tehdä dokumenttia ongelmista, joita itse parhaillaan käy läpi. En suosittele paatuneimmallekaan tilittäjälle. Tässä on ollut jo näkyvä karikko, joka vaikeutti työtä koko matkan varrella. Välillä projekti tuntui jopa niin epämiellyttävältä, että se meinasi jäädä kesken. Kannattaa todella tarkkaan etukäteen harkita, mistä haluaa dokumentin tehdä ja minkä tarinan kertoo sekä, miten se vaikuttaa kuvattaviin henkilöihin sekä sinun suhteeseesi heidän kanssaan. Etukäteen kannattaa perehtyä alan asiantuntijoiden kirjallisuuteen tai käydä heidän kanssa keskusteluita, jotka auttavat niin konkreettisesti projektin suunnittelussa ja aikatauluissa kuin myös käsikirjoituksessa ja ideoinnissa muuten.

Kuvattavien henkilöiden kanssa tulee käydä keskustelua koko ajan projektin eri vaiheissa, jotta he tietävät, missä mennään. Liikaa heille ei kuitenkaan kannata kertoa keskeneräisen projektin sisällöstä, suunnitelmista tai materiaalista, ettei se vaikuta mahdollisiin tuleviin kuvauksiin tai aiheuta muuten väärinkäsityksiä, vaikka päähenkilöt olisivatkin läheisiä ihmisiä. Näkökulma tulee rajata tarkasti etukäteen ja siinä tulee pysyä koko kuvausten ajan, ellei tyylikeinona tarinassa käytetä näkökulman muutosta.

Päiväkirjaa, unikirjaa ja muuta mahdollista projektia seurailevaa kirjallista työtä on tehtävä koko ajan ja sitä voi alusta asti käyttää draaman kaaren hahmottelemisen tukena. Myös materiaalin purku tulee aloittaa heti, kun materiaalia alkaa kasaantua. Näin tarina

alkaa valmistua paperilla ja on helpompi hahmottaa, mitä tarvitsee vielä kuvata. Tarinaa kannattaa koko ajan tehdä kohtauskorttien avulla.

Kuvauksissa kannattaa pitää koko ajan langat itsellään, vaikka ympärillä olisikin vain tuttuja. Tilanteesta riippuen etenkin haastatelussa kannattaa käyttää ihan tavallisia ohjeistuksia, vaikka haastattelisikin ihmistä, jonka tuntee läpikotaisin.

Jälkitöihin tulee varata aikaa paljon ja vähän päälle, jotta ne saadaan ajoissa tehtyä. Voice overista olisi kannattanut tehdä jo etukäteen muutamia versioita sekä harjoituksia ja opetella ääneenlukua. Voice overiin voi myös harkita näyttelijää, jos puhe kuulostaa vaikeasti ymmärrettävältä tai lukeminen muuten tuntuu mahdottomalta. Leikkausta tietysti siivittää hyvät esituotannon valmistelut, kuvausten aikana materiaalista pikku hiljaa tehty ja täydennetty runko sekä valmis voice over. Kannatta myös varata hieman aikaa tauoille, koska subjektiivista dokumenttia tehdessä hämärtyy käsitys koko työstä, jos leikkausta hinkkaa joka päivä liian pitkään. Kannattaa ottaa välillä etäisyyttä, jolla saattaa säästää enemmänkin aikaa, kuin edestakaisin leikkaamisella. Tämä oli minun työssäni suurin puute ja työmäärä leikkauksen alkaessa osoittautui liian suureksi aikatauluun nähden. Leikkauksessa kannattaa käyttää mahdollisimman paljon apuna niin sanottuja vieraita katsojia, joiden käsitysten ja huomioiden avulla voi yrittä mieltä asiaa objektisiivisemmin ja selkeyttää tarinaa.

Lisäksi projektissa on alusta asti ollut liian pieni työryhmä, sillä välillä tein itse ohjaajan, tuottajan sekä äänittäjän hommia, jolloin keskittymiskyky olennaiseen herpaantuu, ja se tietenkin näkyy välittömästi lopputuloksessa. Kannattaa varata ympärilleen sen verran ihmisiä, että pystyy keskittymään vain tärkeisiin asioihin.

6.2. Olisi kannattanut harkita etukäteen!

Päätös, että kertoja, eli minä, olen itse kuvissa aiheutti myös sen, että harkitsin, että haluanko välttämättä levittää dokumenttia tietyissä kanavissa, esimerkiksi TV:ssä Suomen kokoisessa pienessä maassa. Kuvauksissa nopea päätös lipsahtaa kameran takaa sen eteen, ei tuntunut niin suurelta tai merkittävältä muutokselta, mutta nyt se tuntuu todella ratkaisevalta päätökseltä. Koko työryhmän ja minua projektissa auttaneiden opettajien kanssa keskusteltaessa, päätös on ollut oikea lopputuloksen

kannalta. En vain silloin ohi menen itse tullut kysyneeksi itseltäni, että haluanko minä todella raottaa omaa yksityiselämääni ja parisuhteeni kriisiä kaikille tuntemattomille, saatikka sitten tutuille. Ja mitä se todella merkitsee, että omilla kasvoillaan näkyy dokumentissa? Olin käynyt keskustelua molempien kuvattavien päähenkilöiden, poikaystäväni sekä hänen ystävänsä, kanssa moneen otteeseen. Olimme keskustelleet dokumentin vaikutuksesta heidän elämäänsä, katsojien mahdollisista reaktioista ja muutenkin dokumentissa käytettävistä keinoista, esimerkiksi kärjistyksestä, kuvituskuvista ja joidenkin tilanteiden lavastuksesta. Omalta kohdaltani en kuitenkaan ollut miettinyt asiaa tältä kannalta, ennen kuin oli myöhäistä. Reaktioni oli täsmälleen sama kuin poikaystävälläni, kun ehdotin hänestä kertovan dokumentin tekemistä: - Ei todellakaan!

Mutta nyt se on viimeistelyjä vaille valmis.

Lähteet

Rabiger, Michael. 1992. *Directing documentary*. Oxford, United Kingdom. Focal Press
Schulz, Torsten. 2008 Käsikirjoituksen professori. Haastattelu

Liitteet

- Alkuperäinen treatment
- Alkuperäinen voice over

Treatment dokumenttielokuvaan

Unelmat tuuliajolla (työnimi)

Unelmat tuuliajolla on dokumentti parisuhteesta, rockista, parisuhteesta, ystävyystestä, unelmista ja niistä luopumisesta. Dokumentin kehystarina sijoittuu rokkimaailmaan ja päätarina kertoo kahdesta ystävyksestä, joiden unelma alkaa toteutua. Haluavatko molemmat enää kuitenkaan samaa asiaa? Päähenkilöt ovat aikuisuuden kynnyksellä ja joutuvat tekemään suuria päätöksiä elämässään.

Miss Monster Truck on uraansa aloitteleva rokkibändi, joka on ollut vajaan vuoden kasassa. Bändi on viiden Savonlinnasta Tampereelle kotiutuneen pojan unelma., joka

saa jatkuvasti lisää tuulta siipiensä alle. Vaikka bändi on ollut kasassa vasta vähän aikaa, on keikkoja ehditty jo soittaa paljon, jopa ulkomaillekin on jo kerran päästy ja kesällä edessä on festarireissuja. Bändin tulevaisuus voisi näyttää jossakin määrin valoisalta– jos kaikki jäsenet vain jaksavat uskoa siihen ja tehdä töitä asian eteen. Bänditoiminta ja siitä seuraava elämäntapa haittaa poikien oikeita töitä, parisuhteita ja opiskelua... Ilmassa on jatkuvasti konflikteja jäsenien kesken. Pitäisikö bändi laittaa etusijalle elämässä vai jättää koko homma?

Bändin voima, biisinikkarit, parhaat ystävykset **Kaarlo**(22) ja **Tatu**(24), ottavat yhteen musiikillisten asioiden lisäksi milloin mistäkin. Välillä riidellään, usein tapellaan nyrkein. Kaverukset ovat tunteneet toisensa jo kauan ja unelma bändistä on ollut yhteinen, mutta koska ympäristö painostaa aikuistumaan, molempien on tehtävä valintoja, mietittävä tulevaisuutta.

Tatu on muuttanut Helsinkiin tyttöystävän opintojen takia, aloittanut Lohjalla työt juuri valmistuneena ambulanssikuskina ja leikannut pitkän tukkansa pois. Pari on kihloissa ja asuu kaksiossa Pasilassa. Loppubändi jää Tampereelle. Reenamiset yhdessä ja erikseen stressaavat. Keikkoja perutaan, koska Tatulla on töitä. Tatu on itsekin tyytymätön tilaansa. Helsingissä ei ole kunnan ystäviä, sairaalatyö on vakavaa ja stressaavaa, bändireeneissä on vaikea pysyä mukana uusissa biiseissä, Tampereen reissut aiheuttavat kitkaa kotona ja väliin jääneet bändireenit näkyvät ilmapiirissä ja keikoilla. Myös bändin hallinnolliset asiat hiertävät. Kaarlon mielestä keikkoja voisi ihan hyvin soittaa ilosta vaikka ilmaiseksi. Tatu vaatii vähintään bensakorvaukset ja haluaa, että kaikki tulot säästetään ja kerätään. Kaarlon mielestä palkan voi juoda samana iltana. Tatu on kuitenkin todennut olevansa valmis jättämään työn, jos homma käynnistyy kunnolla. Toisaalta hän miettii opintojen jatkamista ambulanssilääkäriksi.

Kaarlo tekee pätkätöitä baareissa ja raksoilla. Hänelle bändi on kaikki kaikessa. Töihin voi jättää menemättä potkujenkin uhalla, jos on keikka tiedossa tai ryyppyilta bändin kanssa sattunut venymään. Rahat menevät uuteen bassoon, bootseihin tai kurkusta alas. Kaarlo on porukan rellestäjä. Tai ainakin oli. Jotain järjen ääntä on alkanut kuulua silläkin suunnalla pikku hiljaa. Muutto tyttöystävän luokse on edessä ja tyttöystävä

yrittää muutenkin laittaa retkua järjestykseen vaihtelevalla menestyksellä. Kaarlo hakee kouluihin yliopistoon ja ammattikorkeakouluun ja miettii tulevaisuuttaan. Hän haaveilee perheestään. Bändi on kuitenkin Kaarlolle kaikki kaikessa, hän potkii porukkaa reenaamaan, soittamaan kaikki mahdolliset keikat, tekee biisejä ja riitelee Tatun kanssa tämän tekemistä valinnoista.

Edessä on kesä, keikat, festarit, levyä ollaan menossa äänittämään, uusi reenikämpä hommataan, kerätään rahaa ja haetaan levytyssopimusta... Samalla kuitenkin haetaan myös suuntaa elämässä ja se saattaa olla eri bändin kanssa. Pysyykö bändi kasassa ja jaksavatko pojat uskoa ja tehdä töitä unelmansa eteen vai viekö ”oikeat työt” ja tyttöystävien motkotukset voiton?

Näkökulmasta

Kertojana ja kommentoijana dokumentissa on **Kaarlön tyttöystävä**, joka on omalla tavallaan myös dokumentissa päähenkilönä, mutta jää kameran taakse. Samalla, kun kerrotaan poikien ja bändin tarinaa eteenpäin, tyttöystävä pohtii suhdettaan ja tulevaisuuttaan ikuisen lapsen kanssa. Tyttöystävä on tottunut töllön toilailuihin, mutta kysymys kuuluukin jaksako toisen sekoilua, kun mietitään yhteen muuttoa, jos mikään ei muutu.

”tänä aamuna heräsin seitsemältä siihen, kun kaarlo soitti kännissä, että oli saanut potkut töistä ja pyysi mua hakemaan sitä, koska sillä ei ollut rahaa. Käskin sitä tulemaan samalla bussilipulla takaisin päin, koska se ehti olla työpaikallaan vain 5 minuuttia ennen potkuja. Bussilippu ei tietenkään ollu enää tallessa. En suostunut hakemaan sitä autolla, joten se käveli pakkasessa kymmenen kilometriä ja tuli istumaan mun sängyn reunalle ja juomaan kahvia termospullosta. Sen käsiä paleli, enkä halunnu riidellä”

Suunnitelmat kestosta

Dokumentti on suunniteltu 28 minuuttiseksi, eli YLE:n Tositarina – blokkiin.

Levityksestä

Dokumentti tullaan lähettämään elokuva- ja dokumenttifestareille Suomeen ja ulkomaille. Ohjaajan kanssa yhteistyössä on jo tällä hetkellä toiminut elokuvakorkeakoulu Potsdamissa tämän ollessa Berliinissä opiskelemassa. Mm. Tämä koulu on jo ilmoittanut kiinnostuksensa dokumenttia kohtaan.

Toteutus

Dokumenttielokuvaa on kirjoitettu yhdessä Jaakko Virtasen kanssa, joka toimii Tampereen ammattikorkeakoulussa vierailevana dokumenttikurssien opettajana.

Dokumentti on tarkoitus kuvata välillä toukokuu- joulukuu 2007. Kuvauksissa seurataan päähenkilöiden (Kaarlon, Tatun, tyttöystävän sekä bändin) tavallista arkea sekä tärkeitä käänteitä, tapahtumia ja päätöksiä puolen vuoden aikana. Tarinaa avittaa ja kertoo tyttöystävän voice over. Dokumenttiin tulee myös kaitafilmi- ja VHS-materiaalia poikien lapsuudesta ja nuoruuden autotallibändeistä yms.

Työryhmän kokemus

Ohjaaja Maiju Asikainen on viidennen vuoden opiskelija Tampereen ammattikorkeakoulun Taiteen ja viestinnän osastolla. Dokumenttielokuva on hänen lopputyönsä. Asikaisen edellinen työ myytiin YLE:lle sekä se näytettiin monilla festareilla ympäri Suomen (mm. Tampereen filmifestivaalit, Illumination festarit, Kettupäivät, Minun oma elokuvani festivaalit ym..) Lisäksi se näytettiin ulkomailla festivaaleilla. Maiju on dokumenttien lisäksi tehnyt fiktioita. Opinnoissaan hän on keskittynyt ohjaamiseen ja käsikirjoitukseen.

Kuvaaja Jan- Niclas Jansson on viidennen vuoden opiskelija Tampereen ammattikorkeakoulun Taiteen ja viestinnän osastolla. Jan- Niclas on kuvannut useita elokuvia, joita on näytetty mm. YLE:llä, lukuisilla festareilla, jopa cannesissa. Jan- Niclas on ollut kuvaajana mm. viime kesänä tuotetulla Apulanta- DVD:llä. Jna-Niclas on tottunut keikkakuvaaja.

Äänittäjä Kaisa Riitamaa on viidennen vuoden opiskelija Tampereen ammattikorkeakoulun Taiteen ja viestinnän osastolla. Kaisa on keskittynyt kenttääänityksen lisäksi keikkataltointeihin sekä live- miksaamiseen. Kaisalla alkaa olla jo paljon kokemusta työelämässä ääninaisena.

VO- Maiju

Intro

“Kun mä olin asunut syksyn ja talven Berliinissä, mun tuli ikävä mun kesäheilaa. Et sit kun kevät taas koitti, nii mä päätin muuttaa takas Suomeen ja mennä kattoon sitä Kaarlo ja ottaa selville, tulisko meidän suhteesta jotain vakavaa”

Esittelyt

“Tässä on Tatu, Tatu on karlon paras ystävä. Ne meinaa isoina ruveta rokkitähdiks ja ne on yhdessä perustanu bändin, jonka nimi on Miss monster truck”

“No tässä on Miss monster truck, eli se bändi ja siihen kuuluu Kaarlon ja Tatun lisäksi Make, joka on laulaja ja sitte Lauri soittaa kitaraa ja sitte siinä on Juha rumpalina”

Rock cock

“Ja tästä on alkamassa meidän festarikesä. Ollaan lähössä Kuopioon”

“27. Päivä, sunnuntai Rock cock

Vaikka poikien keikka ei mennyt ihan putkeen ja Kaarlo ei näkynyt enää keikan jälkeen, mulla oli ihan hauskaa. Yöllä istuttiin porukalla laiturilla juomassa viiniä.

Aamukuudelta Kaarlo kuitenkin ilmaantui sinne laiturille. Se toi mulle kukkia, joi jaloviinaa ja pussaili mua. Menin Mallalle yöksi ja seuraavan kerran näin Kaarlon festiparkkiksella kello 14.”

“Tässä on Jape. Se ei kuulu bändiin, eikä se kuulu oikeestaan muuhunkaan, mutta aina se on mukana”

“Mun mielestä siihen rokkitähteyteen piti kuitenkin keksiä joku varasuunnitelma, jos kaikki ei välttämättä me niinku Kaarlo on päättänyt, että ois hyvä, jos ois joku koulutus tai työ”

“16.päivä, sunnuntai

Pakotin Kaarlon pelaamaan Alfapettiä ja yllätyin siitä, että se oli siinä niin hyvä. Se jopa voitti mut. Kun sen palikat kaatu, nii se tosissaan pelkäs, että mä nään ne”

“Oli vähän yllättävää, kun Tatu muutti Helsinkiin.”

“22.päivä,

Joskun muistan, un sanoin ystävä pariskunnalle, että teillä on nin ihanaa, kun voitte aina yhdessä tehdä ruokaa. Ne sano, että siihen tottuu ja kyllästyy. Mä en usko kyllästyväni siihen ikinä. Me tehdään yhdessä ruokaa ja herkutellaan. Kaarlokin tykkää siitä ja se sitä ruokaa yleensä laittaaakin”

“14 päivä, sunnuntai, **Tammerfest**

Mulla on ollut töitä ja töitä. Kaarlo on vaan ryypänny koko ajan. Tammerfestien bakkärillä Tatu nalkutti mulle, kun Kaarlo ei näkynyt ja keikka oli alkamassa. Mulle oli ihan hailee, vaikka keikka peruuntuis ja Kaarlo ei näkyis enää ikinä. Se kuitenkin ilmaantu paikalle. Oli ottanu mun uudet pillifarkut ja aurinkolasit. Mä en puhunu sille. Mun mitta täytty äkkiä ja lähdin pois koko festeiltä.”

“ 24.päivä sunnuntai,

Kaarlo lähti pelaa jalkapalloa. Mää menin kavereitteni kanssa syömään. Kotona murjotin, kun Kaarlo ei ollut siellä. Usein mulle tulee turhautumiskohtaus, kun sillä on jotain menoa ja mulla ei.”

Työ

“Kaarlo haki töitä ja se rupes rakennusmieheks”

Koulu

“Kaarlo pääsi Pirkanmaan ammattikorkeekoulun restonomilinjalle. Mä olin siitä tosi ilonen ja musta itseasiassa tuntuu, että mä olin siitä paljon ilosempi, kun Kaarlo itte oli.”

Muutto

“ Me ollaan Kaarlon kanssa muuttamassa yhteen tai itseasiassa se muutta mun luokse asuun, ku me ollaan kuitenkin koko ajan samassa paikassa ja tuntuu turhalta pitää kahta kämppää”

Koulu

“3.päivä, maanantai

Kaarlo aloitti tänään koulun. Ostinsille yllärinä vihkon ja kalenterin. Se tuli kotiin laukun ja lukujärjestyksen kanssa. Mua nauratti ihan hirveesti. Illalla vaan oltiin ja tehtiin hyvää ruokaa. Mitäköhän tästä sen koulusta tulee?”

Synttärit

“6.päivä, perjantai

Kotona Kaarlo anto mulle synttärilahjan, koska ruinasin sitä. Se luovutti ja anto mulle pizzan, johon oli kirjoitettu: Rakas Maiju, en keksinyt sinulle muutakaan lahjaa, niin päätin tilata pizzan, koska pidät siitä. Suutuin, koska sain vain pizzan. Kun avasin laatikon, sen sisällä olikin ihana mekko, se oli ihan tosi hieno lahja. Sen jälkeen rupesin etsiin sitä pitsaa ja suutuin, koska sitä ei ollut missään. Kaarlo sanoi käyneensä ostamassa vain . Olin niin ilonen uudesta mekosta, että laitoin sen heti päälle.”

“ Illalla lähdettiin sisävesristeilijälle, pojilla oli keikka ja mä juhlin samalla mun synttäreitä. Meillä oli hauskaa ja keikka oli hyvä.”

Huonosti menee

“1.päivä, maanantai

Pelkään välillä, että mä tukahdutan Kaarlo. Se on kuitenkin semmonen persoona, jolla ei oo mitään itsesensuuria tai pelkoja itsestään muiden edessä. Sen aitous ja hönklääminen vaan välillä ärsyttää mua ja pidän sitä lapsellisena ja sanon sille, että älä sitä ja älä tätä ja mitä sulla oikein on päällä, vaikka luulen, että jos se ei olis semmonen suu-auki-nauraja ja tyhmien juttujen kertoja, se ois vaan varjo ittestään. Se ois normaali, enkä ees tykkäis siitä. Se ei kuitenkaan sano ikinä mulle, että mun pitäis olla jotenki hiljempaa tai vaihtaa vaatteet. Se sanoo vaan aina, että mä oon maailman kaunein”

2.päivä, keskiviikko,

Kaarlo ei oo mennyt kouluun pariin päivään. Se on college-housut jalassa ja juo kotona kahvia. Sen kaikki elämänilo on poissa ja se on kamalaa”

“23.päivä, perjantai,

Menee hermot, kun se rämpyttää koko ajan kitaraa ja on edessä ja alastin”

18.päivä, tiistai,

Enne ajattelin, kun Kaarlo vaikka tuli kotiin ja oli hukannu paidan päältään ja kengät jalastaan, että voi, kuinka se on ihanan stressitön ja huoleton ihminen, joka ei huoli turhista. Nyt, jos se ilmaantuu, vaikka pipo hukassa, ni mä kerään lämpöä ja mua ärsyttää sen ääliömäinen huolimattomuus. Se ei enää oo seksikästä”

“27.päivä, torstai

Bändillä oli Vastavirralla keikka. Keikan päätteeks Kaarlo kaatu rumpuihin tahallaan. Se huusi, että munlaiset ihmiset on pilannu rock n rollin”

Ero

“No perjantaiamuna Kaarlo lähti ovesta menee ja sano, että se haluaa mielummin olla vapaa ja sano vaan, että se aikoo halea tavaransa myöhemmin.”

“28. Päivä, lauantai

En oo kuullu siitä mitään. Ei ees viestiä. Ootan ja pelkään koko ajan, että se tulee ja lähtee.”

“29. Päivä, sunnuntai

Kaarlost ei mitään tietoa”

“1.päivä, maanantai

Ollut ihan kamalaa, mun suru on muuttunut suuttumukseks”

“ Mä rupesin sitte siinä vaiheessa miettiin, että mä muutan takaisin Berliiniin”

Yhteenpaluu

“8.päivä, sunnuntai

Yöllä soi summeri. Säikähdin, olin vihanen ja helpottunu samaan aikaan. Se kysy, saako se tulla kotiin. Sil oli nahkatakki revenny ja huuli auki. Se kävi sohvalle ja pyys anteeks.

Ja mä pyysin sen mun viereen. Se oli ihan kylmä ja sen huulet oli siniset. Me todettiin, että parempi erota. Se oli hukannu meijän kotiavaimen. Hiljaa sisälläni olin ilonen, että se oli palannu.”

“1.päivä, maanantai

Mä itkin ja Kaarlo pkkas tavaroitaan. Sano ottavansa levyjä, kirjoja ja vähän vaatteita ja loput jää mulle, jos haluan. Mä itkin lisää. Lopolta sekin alko itseen ja tuli mun viereen ja sano, ettei se pysty lähteen. Se sano, että tuntuu, ettei se ikinä tuu vastaan mun odotuksia ja vaatimuksia ja ettei se kestä, jos mulla on niin paha olo koko ajan. Se ei silti lähteny. Me puhuttiin ja halattiin ja oltiin hiljaa. Me aateltiin vielä yrittää. Me tehtiin illalla kämpösiä voileipiä.”

Paluu, osa 2

“3.päivä, torstai

Tulin päivällä kotiin, Kaarlo makas sängyllä ja itki puhelimeen. Se puhu sen äidin kanssa, kuinka sitä ahdistaa ja kaikki meneen päin vittua. Koulussakin se on jäljessä. Ehkä vasta nyt tajuan, kuinka tosissaan se on pahan olonsa kanssa”

Työharjoittelu

“Kaarlo mietti sen koulun kanssa, että miten se tekee, ku se ei tuntunu olevan oikee sille. Ni se päätti, et se jatkaa tekemällä työharjoittelupisteitä. Elikkä jatkaa siellä ravintolassa työharjoittelua ja mä päätin sitte olla nalkuttamatta”

“Karlo rupesitte sanoo, että kyllä se sitte ku keksii sen oikeen paikan, ni aikoo hakee ja ei nyt aijo hätiköidä ja sit se rupes miettii sitä, että, jos se haluaa palomieheks, ku se on ollu sen haave”

Tatun muutto

“Yhtenä päivänä Tatu soitti ja Kaarlo oli unohtanu puhelimen kotiin ja sitte Tatu vaan sano, että ne on Emilian kanssa päättäny erota ja sit se päätti lopettaa sen työt ja sitte muuttaa takasin Tampereelle.”

Hanoi Rocks

“25.päivä, lauantai

Töistä suoraan lähin Pakkahuoneelle. Kaarlo ja muut oli siellä hermostuneena kattomassa Hanoi Rocksin soundcheckiä”

“keikka oli hyvä ja olin Kaarlosta tosi ylpee. Pelkäsin niitten puolesta ihan turhaan. Teinit huusi ja pojat soitti hyvin.”

Autokoulu

“ Kaarlo on mennyt autokouluun, Mä vähänpotkin sitä, että ois niinku aika ja..”

Tatun työt osa 2

“ Sen jälkeen, kun Tatu oli muuttanu Tampereelle ja tuntui, että asiat oli vähän paremmin, ainakin bändin suhteen. Sitte sen työasiatkin järjesty, että se pääsi ambulanssikuskiksi ja löysi töitä täältä päin.”

Berliini

“21.päivä, lauantai

Kun pääsin töistä, alko häslinki. Piti tiskata, pakata ja muutenki saada kaikki, koska nyt lähdetään Berliiniin, ihanaa! Kaarlon pakkaaminen oli käsittämätöntä. Se otti kaksi muovipussia, toiseen tuli pikkukalsareita ja toiseen T- paitoja. Muuta ei tarvita ja hän saa matkustella, niin kun hän haluaa. Keskustelun jälkeen sillä oli kuitenkin pakattuna urheilukassi.”

“ Tosi outoa ajatella, et me ollaan oltu Kaarlon kanssa niin pitkään yhdessä ja kaikki myrskyt, mitä on ollut, ni on jotenki selvitty ja nyt on tavallaan sellaista yhteistä arkee. Hengaillaan ja tehään ruokaa ja on vaan tosi hyvä mieli mennä kotiin, kun se on siellä ja asiat on järjestynyt.”